

Kaupunkiympäristölautakunta

Päätöspäivämäärä 11.09.2024 § 103

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 11.09.2024

§ 103

Lahden Urheilukeskus kansainvälisen Europan 18 -arkkitehtuurikilpailun kohteeksi

3765/10.02.01.00/2024

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupunginarkkitehti Johanna Palomäki p. 050 387 8715

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Suunnittelujohtaja Helminen Juha

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää esittää Lahden Urheilukeskusta Europan 18 -arkkitehtuurikilpailun kohteeksi.

Perusteluosa

Tausta ja nykytilan kuvaus

Lahden Urheilukeskus on maailmanluokan monitoimikokonaisuus, ainutlaatuinen tapahtumapaikka ja tärkeä arjen liikuntapaikka aivan keskustan kupeessa. Alueelle kohdistuu yli miljoona vuosittaista käyntiä. Kävijät ovat eri-ikäisiä lahtelaisia liikunnanharrastajia, urheilijoita, tapahtumakävijöitä ja matkailijoita. Salpausselällä sijaitsevat hyppyrimäet ovat radiomastojen ohella Lahden tunnetuimmat maamerkit. Urheilukeskus on tärkeä saapumispiste Salpausselän Geoparkiin.

Alueelle on viime vuosina tehty useita kehittämissuunnitelmia ja analyysejä, joista tuorein on koko kaupungin kattava

liikuntapaikkasuunnitelma (kv 2.9.2024 § 91). Liikuntapaikkasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä vaikutuksiltaan merkittävimmät kohdistuvat joko suoraan tai välillisesti Urheilukeskuksen alueelle. Alueen toiminnallista kokonaisuutta on hahmotettu myös master plan -selvityksellä (Bonacube Oy 24.10.2022), johon on koottu kattavasti Urheilukeskuksen laajaa aluetta koskevia taustatietoja ja hahmotettu kehittämistarpeita ja -potentiaalia. Lahden keskustavision 2040 (kv 20.5.2024 § 60) ulottuu Urheilukeskuksen alueelle, ja sen jatkosuunnittelu on yksi keskustavision kärkihankkeista.

Urheilukeskuksen kaupunkisuunnittelullisia kehittämistarpeita

Urheilukeskuksessa on erittäin monipuoliset urheilu- ja liikuntapalvelut, mutta muut palvelut ovat vähäisiä ja laaja alue on melko yksipuolinen. Alue on aivan keskustan vieressä, ja etäisyys sekä matkakeskukseen että satamaan on lyhyt, mutta yhteydet hahmottuvat heikosti. Alueeseen kohdistuu paineita isojen tapahtuma- ja urheilutoimintojen kehittämiseksi. Alueen kaupunki- ja maisemakuva on hajanainen eikä alueelle saavuttaessa arvaa, miten ainutlaatuinen kohde ja luonnonympäristö on kyseessä.

Yksi Urheilukeskuksen kehittämistä estävä tekijä on voimassa oleva asemakaava vuodelta 2011, jossa alue on osoitettu suurelta osin valtakunnallisesti merkittäväksi urheilu- ja virkistyspalvelujen alueeksi (VU-2). Muutoin alue on urheilu- ja virkistyspalveluiden aluetta (VU), retkeily- ja ulkoilualueetta (VR-3) sekä urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta (YU-1, YU-2). Alue on yksi iso Kaupunkiympäristön palvelualueen ja Tilakeskuksen hallinnoima kiinteistö, josta ei ole ilman kaavan muuttamista mahdollista muodostaa tontteja esimerkiksi liiketoimintaa varten.

Edellä mainittujen toiminnallisten suunnitelmien ja kehittämistarpeiden yhteensovittamiseksi tarvitaan koko alueen kattava yleispiirteinen

suunnitelma, joka tarkentaa keskustavisiota ja määrittää asemakaavamuutoksen tavoitteet ja reunaehdot. Tähän mennessä tehdyissä suunnitelmissa ei ole käsitelty arvokkaan alueen kaupunkikuvallisia ja maisemallisia kysymyksiä, eikä sitä, miltä alueen tulisi näyttää niin arkikävijän viihtymisen kuin tv-kameroiden kannalta.

Arkkitehtuurikilpailulla saadaan asemakaavoituksen lähtökohdiksi vaihtoehtoisia kaupunki- ja maisemakuvallisia ideoita, joita toteutetaan vaiheittain. Ensimmäinen vaiheen tulisi olla toteutettavissa pohjoismaisten hiihtolajien MM-kisoihin 2029 mennessä. Kansainvälinen arkkitehtuuri- ja maisema-arkkitehtuurikilpailu Europan soveltuu erityisen hyvin käsillä olevaan Urheilukeskuksen suunnitteluvaiheeseen, kun tuoreita taustatietoja on runsaasti ja sekä keskustavisiio että liikuntapaikkasuunnitelma on hyväksytty valtuustossa.

Kilpailulla ei ratkaista yksittäisten isojenkaan hankkeiden kuten monitoimiareenan tai vesiliikuntakeskuksen kohtaloa. Tavoitteena on saada kantava kaupunki- ja maisemakuvallinen idea, joka mahdollistaa erilaiset toiminnalliset skenaariot ja kestää toiminnallisia muutoksia. Lisäksi kilpailulla voidaan tutkia, mitkä suuren mittaluokan rakentamista vaativat toiminnot sopisivat luontevasti Urheilukeskukseen.

Lahden kaupungin tavoitteet Europan 18 -kilpailulle

Lahden kaupunki asettaa kilpailijoille kolmentyyppisiä tavoitteita: 1) kaupunki- ja maisemakuvalliset tavoitteet, 2) toiminnalliset tavoitteet sekä 3) ekologiset tavoitteet ja reunaehdot.

Kaupunkikuvallisesti tavoitellaan viihtyisyyden parantamista ja lisää vehreyttä. Alueen ilmettä ja varsinkin eri saapumissuuntia tulee jäsentää ja tehdä Urheilukeskuksesta laajasti ja eri vuodenaikoina "kamerankestävä". Alueen tulisi näyttää siltä, että se on Salpausselän Geoparkin solmukohta.

Toiminnallisesti tulee kehittää yhteyksiä keskustaan, asemalle ja satamaan ottaen huomioon sekä suurtaapahtumat että arkikäyttö. Kilpailussa tutkitaan isojen toimintojen ja suuren mittakaavan rakentamisen sijoittamista alueelle sekä toimintojen monipuolistamista erityisesti kaupallisten palveluiden lisäämisen mahdollisuutta.

Ekologisen kestävyuden näkökulmasta kilpailijoiden tulee ottaa huomioon alueen luonnon ainutlaatuisuus ja sen asettamat reunaehdot, kuten pohja- ja hulevedet. Samalla kilpailijoiden tulee esittää ratkaisuja alueen viherrakenteen vahvistamiseksi. Kaikkia tavoitteita läpileikkaa kiertotalous ja olemassa olevien rakennusten ja rakennelmien uusiokäyttö.

Tavoitteet ja reunaehdot tarkentuvat kilpailuohjelmassa, jonka sisältö tuotetaan laajassa yhteistyössä ja jossa otetaan huomioon tuoreet suunnitelmat.

Kilpailualue

Europan-suunnittelukohteet sijaitsevat eri puolilla Eurooppaa ja kilpailijat valitsevat kilpailukohteen itse. Lahden Urheilukeskus on tunnettu ja näkyvä kohde, jossa kantavan kaupunkikuvallisen idean kehittäminen ja edellä mainitut tavoitteet tarjoavat houkuttelevan suunnitteluhaasteen. Maalis-toukokuussa 2025 järjestettävän Europan 18 -kilpailun teemoina on 1) luonnonelementtien hyödyntäminen, 2) elämäntavat ja inklusiivisuus voimavarana sekä 3) materiaalien uusiokäyttö. Urheilukeskuksen ideoinnissa kilpailijat pääsevät pureutumaan kaikkiin kolmeen teemaan siten, että myös kaupungin tavoitteet alueen jatkokehittämiselle toteutuvat.

Europan-kilpailussa on kolme suunnittelun tarkkuustasoa tai mittakaavaa. Laajin tarkastelualue ulottuu keskustaan, matkakeskukseen ja satamaan sekä Salpausselän metsäalueelle. Varsinainen suunnittelutehtävä koskee

Urheilukeskuksen rakennettuja alueita sekä välittömässä läheisyydessä ja näköetäisyydellä olevia puustoisia mäkiä. Lisäksi kilpailijoita pyydetään esittämään tarkempia viitesuunnitelmia ideastaan MM-kisoihin 2029 mennessä toteutettavasta ensimmäisestä vaiheesta. Aluerajaukseen sisältyy kohteita, joihin kilpailijoiden ei toivota esittävän muutoksia, mutta jotka tulee ottaa huomioon ehdotuksessa. Kilpailualueen rajaus tarkentuu kilpailuohjelman valmistelun aikana.

Kilpailun aikataulu

Europan-kilpailu järjestetään joka toinen vuosi. Syyskuussa 2024 Europan-järjestö valitsee kilpailun kohteet eri puolilla Eurooppaa. Kilpailumateriaalin tulee olla valmista helmikuussa 2025, ja kilpailu aika on noin neljä kuukautta maaliskuun alusta kesäkuun loppuun 2025. Tuomarityöskentely päättyy lokakuussa 2025. Tulokset julkistetaan ja palkinnot jaetaan 4.11.2025, jonka jälkeen voidaan käynnistää ensimmäisen vaiheen jatkosuunnittelu palkittujen ehdotusten pohjalta. Asemakaavoitus voidaan käynnistää keväällä 2026. Mikäli ensimmäinen vaihe ei vaadi asemakaavan muuttamista, se voi valmistua vuonna 2028 hyvissä ajoin ennen MM-kisoja.

Kilpailun kustannukset ja hyödyt

Europan-kilpailun järjestäminen maksaa kaupungille 95 000–100 000 €. Kilpailu on verovapaa. Kustannukset voi jakaa vuosille 2024–2026 kaupungin ehdottamalla tavalla. Europan-Suomi valmistelee kilpailuaineistot ja palkkaa tuomariston, huolehtii kilpailun markkinoinnista ja tiedotuksesta, järjestää kilpailuun liittyvät tilaisuudet mukaan lukien maastokäynnit, seminaarit ja palkintojenjaon. Europan-Suomi on myös kilpailun jälkeen tukena mahdollisten jatkotoimeksiantojen järjestelyissä. Menettely on kansallisen hankintalainsäädännön mukainen.

Edellä kuvattujen tavoitteiden mukaisen suunnitelman laatiminen konsulttityönä olisi kustannuksiltaan samaa suuruusluokkaa kuin kilpailun järjestäminen. Kansainvälisellä ideakilpailulla saamme vaihtoehtoisia ratkaisuja Lahden kansainvälisesti tunnetuimman kohteen ilmeen parantamiseksi, toimintojen jäsentämiseksi ja päätöksenteon tueksi. Lisäksi saamme kansainvälistä näkyvyyttä Salpausselän Geoparkin ”portille”, pohjoismaisten hiihtolajien MM-kisoille 2029 ja Lahdelle.

Vaikutusten ennakoarviointi

Kuntalaisvaikutukset: Urheilukeskus on yksi Lahden tärkeimmistä liikuntaharrastuspaikoista. Europan-kilpailu mahdollistaa sen pitkäjänteisen kehittämisen siten, että alueen viihtyisyys paranee ja toiminnot monipuolistuvat.

Organisaatiovaikutukset: Kilpailun järjestäminen vaatii suunnilleen saman verran aikaa kaupunkisuunnittelun henkilöstöltä kuin vastaavanlaisen konsulttityön ohjaaminen veisi. Kilpailun jälkeen on tarpeen käynnistää asemakaavan muutos Urheilukeskuksen alueelle, millä on resurssivaikutus asemakaavoitukseen.

Ympäristövaikutukset: Kilpailun järjestämisen ympäristövaikutukset lienevät vähäiset. Sen sijaan kilpailuehdotuksille asetettavilla tavoitteilla voi olla merkittävät ja kauaskantoiset myönteiset ympäristövaikutukset (kiertotalous, rakennusten uusiokäyttö, viherkerroin).

Talousvaikutukset: Kilpailun järjestämisen kustannukset on kuvattu kappaleessa ”Kilpailun kustannukset ja hyödyt”. Kilpailun tavoitteiden toteutuessa kaupunkitaloudelliset vaikutukset ovat myönteiset, kun Urheilukeskuksen kävijämäärät kasvavat ja kävijöille on tarjolla aiempaa monipuolisemmat kaupalliset palvelut.

Yhteydet strategiaan: Kestävästi elinvoimainen – Vahvistamme asemaamme pääkaupunkiseudun lähialueena ja kehitymme kansainvälisenä urheilu-, matkailu- ja tapahtumakaupunkina. Urheilukeskus on yksi Suomen merkittävimmistä tapahtumapaikoista, ja liikenneyhteydet pääkaupunkiseudulle ja kansainväliselle lentokentälle ovat erinomaiset. Kestävästi hyvinvoiva – Edistämme hyvinvointia hyödyntämällä lähiluontoa kestävästi sekä lisäämällä matalan kynnyksen liikunta ja kulttuurimahdollisuuksia. Urheilun ja suur tapahtumien lisäksi Urheilukeskus kehittyy myös lahtelaisten arjen liikuntapaikkana. Kestävästi uudistuva – Emme tee yksin, vaan etsimme aktiivisesti kumppanuuksia ja kehitämme kaupunkia yhdessä erilaisten toimijoiden kanssa. Kilpailun avulla saadaan ideoita toimintojen monipuolistamiseksi, jotta jatkossa aluetta voidaan kehittää yhteistyössä erilaisten kumppanien kanssa.

Kilpailun järjestäminen myös toteuttaa sekä liikuntapaikkasuunnitelmaa että keskustavisiota, jotka molemmat perustuvat vahvasti Lahden strategiaan. Arkkitehtikilpailun järjestäminen on myös Lahden arkkitehtuuripoliittisen ohjelman eli Apolin (kv 5.9.2022 § 86) jokavuotinen toimenpide. Viimeisin kilpailu järjestettiin Niemen ranta-alueesta syksyllä 2021.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Tiedoksi: Jouni Arola, Aleks Nyström